

A koronavírus-járvány gazdasági hatásai a magyarországi vállalkozások körében 2021. áprilisig – akadályozó tényezők, kapacitáskihasználtság, bérek és értékesítési árak

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) elemzésében a koronavírus-járvány gazdasági hatásait vizsgálja a hazai vállalkozások üzleti tevékenységét akadályozó tényezők, a kapacitáskihasználtság, a bérek, valamint a belföldi- és exportárak változása szempontjából. Az elemzésünkben szereplő adatok a GVI elmúlt négy féléves konjunktúrafelvételéből származnak, melyek során 2 268, 2 891, 3 142 és 2 790 hazai vállalkozást kérdeztünk meg az érintett témákban – a legutóbbi három adatfelvétel pedig egybeesett a koronavírus-járvány első, második és harmadik hullámaival. **A legutóbbi adatfelvétel április 1. és 30. között zajlott**, a koronavírus-járvány harmadik hulláma következtében bevezetett korlátozások fokozatos enyhítésének időszakában.

Az üzleti tevékenységet akadályozó tényezők

A koronavírus-járványt megelőzően egyértelműen a munkaerő- és szakemberhiány volt a leggyakoribb akadályozó tényező, ezt követően azonban elveszítette a vezető helyét: 2020 áprilisában, amikor első alkalommal vezették be a koronavírus-járvány miatti korlátozó intézkedéseket, azok számos területen éppen munkaidőcsökkentést vagy elbocsátásokat eredményeztek. Ezzel szoros összefüggésben **a járvány első hulláma idején, 2020 áprilisában a kereslethiány már megközelítette a munkaerőhiány okozta probléma gyakoriságát (36 százalék), 2020 októberére pedig meg is előzte azt (49 százalék).** 2021 áprilisában ugyan enyhült a kereslethiány (37 százalék), de még így is élen maradt az akadályozó tényezők

„versenyében”, különösen az 1-9 fős kisvállalkozások körében (48 százalék).

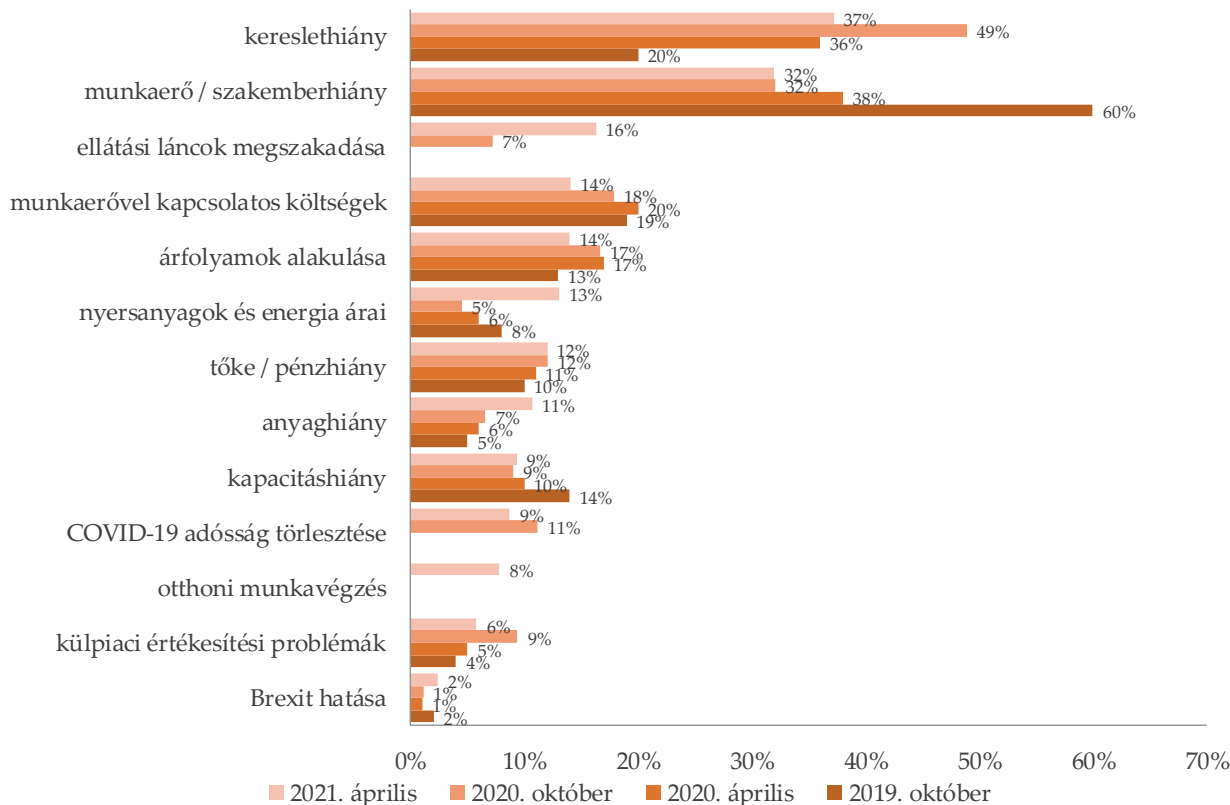
Figyelemreméltó, hogy 2021 áprilisában az **ellátási láncok megszakadása** a vállalkozások 16 százalékát érintette, ami 9 százalékponttal haladja meg a 2020. októberi szintet,¹ ezzel pedig a harmadik leggyakoribb akadályozó tényezővé vált – elsősorban a kereskedelem (28 százalék) és a feldolgozóiparban (25 százalék) okoz ez problémát. Hasonlóan nagymértékű, 8 százalékpontos növekedést mutatott a **nyersanyagok és energia árait** megjelölő válaszadók aránya (13 százalék), és mindezekkel alighanem összefüggésbe hozható az **anyaghiány** korábbiaknál magasabb gyakorisága is (11 százalék).

¹ Az ellátási láncok megszakadását és a COVID-19 adósság törlesztését 2020 októberében, az otthoni

munkavégzést pedig 2021 áprilisában vettük fel az akadályozó tényezők közé.

1. ábra: Hazai vállalkozások előző félévi üzleti tevékenységét akadályozó tényezők,

N_{2019.okt.}=2261, N_{2020.ápr.}=2884, N_{2020.okt.}=3133, N_{2021.ápr.}=2779

Forrás: GVI 2019-2021

Az átlagos kapacitáskihasználtság változása

A vállalkozók retrospektív visszaemlékezése alapján 2020 első negyedévében, a koronavírus-járványt megelőzően az átlagos kapacitáskihasználtság 77 százalék volt, mely tavasszal 66 százalékra esett vissza. Ezután, a korlátozások lazításának és a gazdasági „visszapattanás” idején az átlagos kapacitáskihasználtság 72 százalékra, év végére pedig – dacára a második hullámnak – 73 százalékra nőtt. **2021 első negyedévére, valamint április 1-jére is 70 százalékos átlagos kapacitáskihasználtságról számoltak be a cégek** – ez ugyan 4 százalékponttal meghaladja a tavaly tavaszi szintet, de még 7 százalékponttal elmarad a járvány előtt tapasztaltaktól. **Ha a 2021. áprilisi kapacitáskihasználtságot vizsgáljuk, élesen különválnak a vállalkozások létszámkategóriák és ágazatok alapján.**

Az 1–9 fős kisvállalkozások esetében az eleve alacsony bázis ellenére is jelentős csökkenés következett be 2020 második negyedévében, és bár a harmadik negyedévi „visszapattanás” ebben a létszámkategóriában is jelentősen érzékeltette a hatását, a negyedik negyedév és 2021 első negyedéve újabb jelentős visszaesést eredményezett. Ezzel szemben a 250 fő feletti nagyvállalatok 2020 második félévében folyamatosan növelni tudták a kapacitáskihasználtságukat, igaz, 2021-ben kismértékű csökkenést ők is elszenvedtek. **Az ipar és az építőipar lényegében a járványt megelőző kapacitáskihasználtságon működik, miközben a kereskedelem, és különösképpen az egyéb szolgáltatást végző vállalkozások jelentős mínuszban voltak április 1-jén.**

1. táblázat: Kapacitáskihasználtság alakulása 2020 első negyedéve és 2021 áprilisa között, százalék

	2020. első negyedév	2020. második negyedév	2020. harmadik negyedév	2020. negyedik negyedév	2021. első negyedév	2021. április 1.
N	2081	2082	2089	2101	2120	2661
Átlag	77	66	72	73	70	70
Medián	80	75	80	80	80	80
Szórás	24	29	25	27	28	29
<10%*	4%	5%	5%	6%	8%	9%

*10 százalékot nem meghaladó kapacitáskihasználtság

Forrás: GVI 2020-2021

2. táblázat: Kapacitáskihasználtság alakulása a válság kezdetéhez és a válság előtti szinthez képest létszámkategóriánként és ágazatonként, százalék, N=2075

	válság kezdetéhez képest (2020. második negyedév - 2021. április)	válság előtti szinthez képest (2020. első negyedév - 2021. április)
1-9 fő	-1%	-12%
10-49 fő	0%	-9%
50-249 fő	8%	-2%
250 fő felett	10%	-2%
ipar	12%	-1%
építőipar	0%	2%
kereskedelem	1%	-8%
egyéb szolgáltatás	3%	-11%

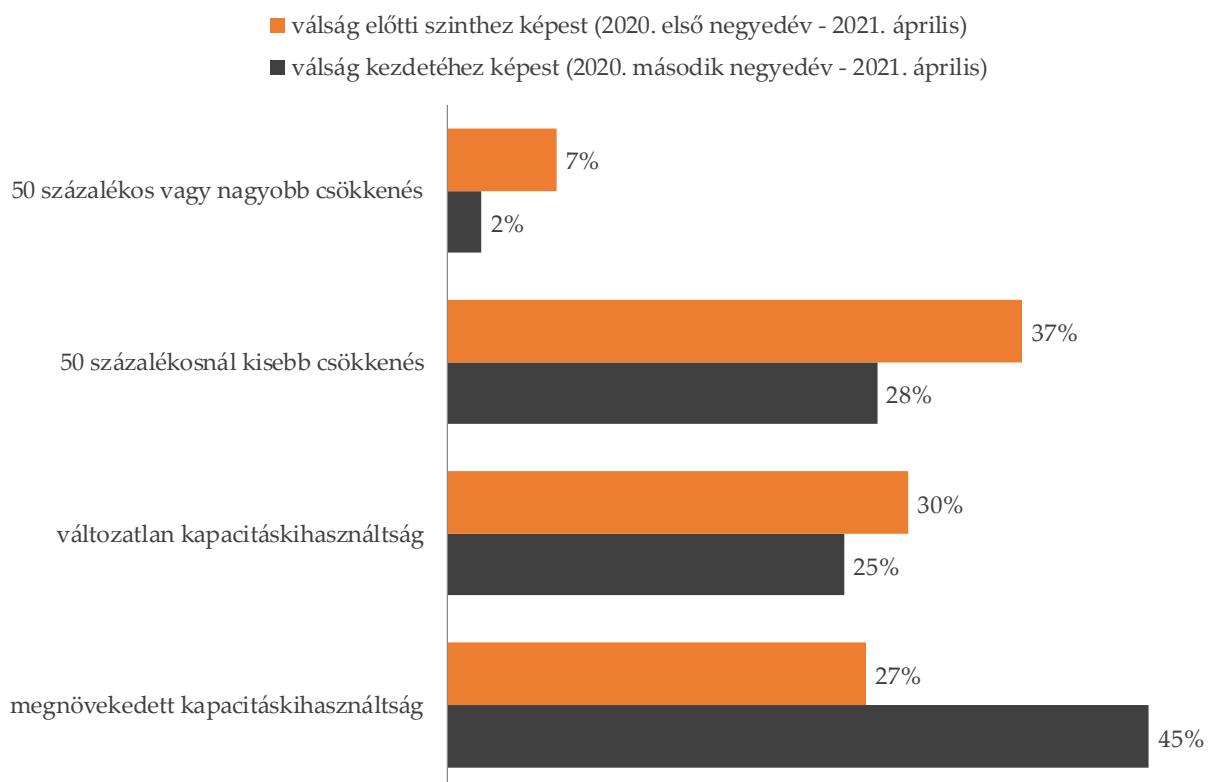
Forrás: GVI 2020-2021

A 10 százalék alatti kapacitáskihasználtsággal rendelkező cégek aránya – akik gyakorlatilag felfüggesztették a működésüket – folyamatosan emelkedett az elmúlt másfél évben: míg a járványt megelőzően arányuk 4 százalék volt, addig 2020 végére 6 százalék, 2021 áprilisára pedig már 9 százalék lett. Létszámkategóriánként és ágazatonként vizsgálva egyértelműen látszik, hogy az 1-9 fős kisvállalkozások (24 százalék) és az egyéb szolgáltatás területén működő cégek (19 százalék) körében a leggyakoribb a 10

százalékot nem meghaladó kapacitáskihasználtság.

A becült átlagos kapacitáskihasználtsági adatok alapján **2021. április folyamán** – tehát a koronavírus-járvány harmadik hulláma miatt bevezetett újabb korlátozó intézkedések idején – **a vállalkozások közel egyharmada rosszabb helyzetben volt, mint a tavaly tavaszi első hullám idején, több mint a felük (57 százalék) azonban elérte vagy meghaladta már a válság előtti szintet is** – ez azt mutatja, hogy erősen polarizálódtak a vállalkozások járvány-érintettség szerint.

**2. ábra: A hazai vállalkozások átlagos kapacitáskihasználtságának változása a válság előtti
szinthez és a válság kezdetéhez képest 2021 áprilisáig, százalék, N_{2020. első negyedév – 2021. április}=2075,
N_{2020. második negyedév – 2021. április}=2076**

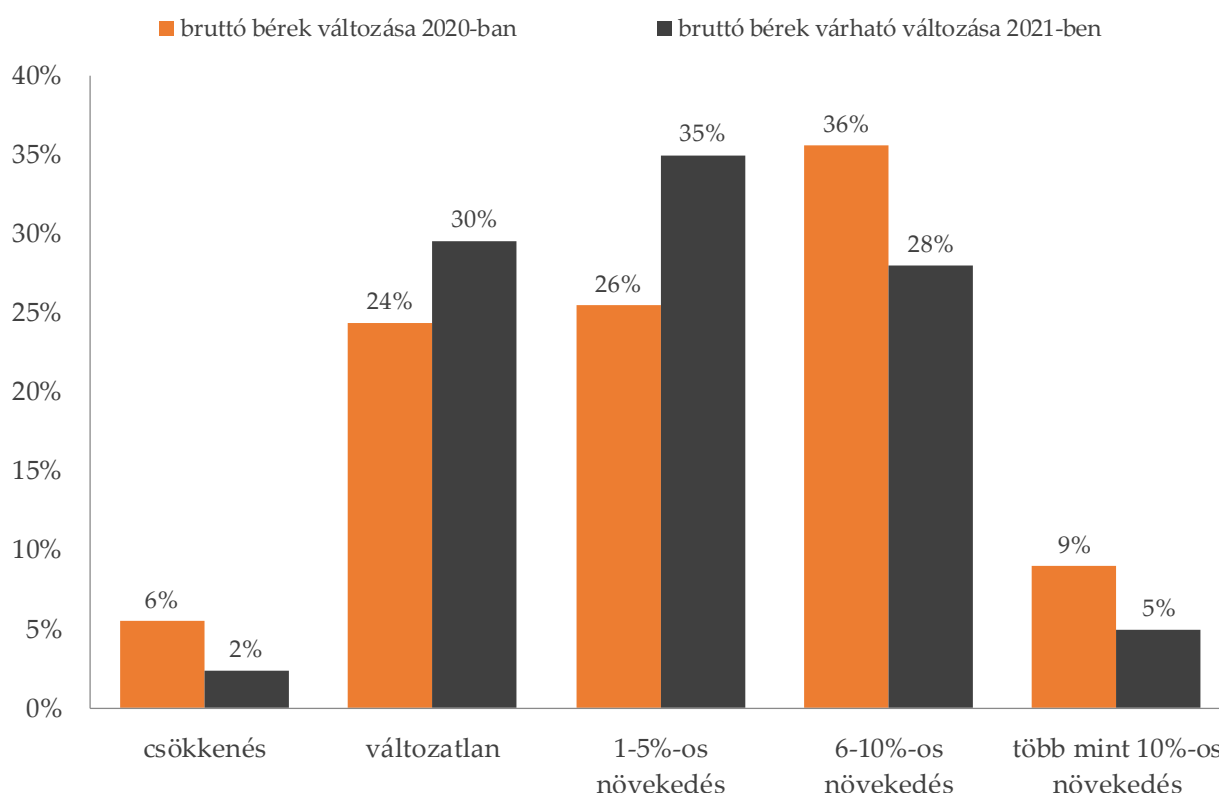
Forrás: GVI 2021

A bruttó bérek és a belföldi értékesítési árak várható alakulása 2021-ben

Az idei évben a cégek közel hasonló arányban tervezik emelni a bruttó béreket (68 százalék), mint 2020-ban tették (71 százalék), a béremelés várható mértéke azonban csökkent: a vállalatok elsősorban az infláció mértékével közel azonos, 1–5 százalékos béremelkedést tartják valószínűnek (35 százalék), a tavalyihoz képest (45 százalék)

kevesebben számolnak ennél jelentősebb, 5 százalékot meghaladó bérfeljesztéssel (33 százalék). 2020-ban a vállalkozások 6 százalékánál csökkentek a bérek, ez az arány 2021-ben várhatóan csak 2 százalék lesz az áprilisi várakozások alapján.

3. ábra: Bruttó bérek változása 2020-ban és 2021-ben, százalék, N₂₀₂₀=2626, N₂₀₂₁=2467

Forrás: GVI 2021

2021 áprilisában a válaszadók 4 százaléka vélekedett úgy, hogy csökkenni fognak a belföldi értékesítési árak a következő félévben – arányuk egy évvel korábban még a 2008-as gazdasági világválság kitörését követő

szintet idéző 12 százalék volt. A válaszadók 60 százaléka gondolta úgy, hogy nőni fognak az árak, 5 százalékponttal többen, mint 2020. októberben.

Az Európai Unió és az euróövezet gazdasági helyzetére vonatkozó előrejelzések

A magyar gazdaságra jelentős mértékben hat az Európai Unió többi országának gazdasága, mivel Magyarország külkereskedelmi kapcsolatait tekintve ezen országok jelentik a legfontosabb partnereket – az alábbiakban az Európai Bizottság és különböző gazdaságtudományi intézetek európai gazdaságra (EU 27, eurózóna) vonatkozó előrejelzéseit foglaljuk össze.

1. tábla: A fejezetben olvasható gazdasági előrejelzések

Előrejelző szervezet	Földrajzi térség	Hivatkozott indikátorok
Európai Bizottság	EU-27, eurózóna, Magyarország	GDP, munkanélküliség, infláció, államadósság, államháztartási hiány
OECD	eurózóna, Magyarország	GDP, munkanélküliség
IMF	EU-27, eurózóna, Magyarország	GDP
Kopint-Tárki	EU-27, eurózóna, Magyarország	GDP, munkanélküliség, államháztartási hiány
GKI	Magyarország	GDP, munkanélküliség, államháztartási hiány
Pénzügykutató	Magyarország	GDP

Az idei évre vonatkozó legfrissebb előrejelzések továbbra is nagy bizonytalanságról számolnak be, hiszen jelen pillanatban sem lehet előre látni, hogyan alakul a járvány lefutása nyáron, legfőképpen pedig ősszel és az év végén. A tavaly nyári, őszi prognózisokhoz képest viszont kevésbé széttartók a jóslások, abban pedig minden szervezet egyetért, hogy 2021-ben újra növekedési pályára állhatnak a gazdaságok.

Az **Európai Bizottság** 2021. nyári gazdasági előrejelzése² szerint miután az Európai Unió és az euróövezet gazdasága

2013 és 2019 között megszakítás nélkül növekedett, 2020-ban az uniós és a globális gazdaságra is hatalmas csapást mért a koronavírus-járvány. Az európai gazdaságot az év első felében történelmi visszaesés érte a járvány megfékezése érdekében hozott korlátozások miatt, és bár a harmadik negyedévet (2020 nyarán) gazdasági fellendülés jellemezte, az őszi második hullám újra komoly zavarokat idézett elő, így ismét recesszióba fordult a kontinens gazdasága. 2020 végén, 2021 elején a visszaesés mértéke már kisebb volt, mint a járvány kitörésekor, mivel a

² [https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-](https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/summer-2021-economic-forecast_en)

[forecasts/economic-forecasts/summer-2021-economic-forecast_en](https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/summer-2021-economic-forecast_en) (utolsó letöltés: 2021.07.12.)

GHT 2021. július

vállalatok és a háztartások ekkor már sikerebben alkalmazkodtak a világjárvány okozta korlátokhoz, a gazdasági kihívások kezeléséhez pedig jellemzően erős kormányzati segítséget is kaptak. Az előrejelzés kiemelte, hogy 2021 első félévében felülmúlta a várakozásokat a gazdasági fellendülés mértéke, az egészségügyi helyzet javulása pedig a korlátozások gyorsabb feloldását is lehetővé tette, ami elsősorban a szolgáltató szektornak jelentett komoly előrelépést – mindezeket figyelembe véve a Bizottság javított a tavaszi prognózisán.

A 2021-es év gazdasági növekedését alapvetően a fogyasztás erősödése és a beruházások növekvő mértéke fogja fűteni, de jelentős segítséget nyújt majd a tagállamoknak a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (RRF) is. Az Európai Bizottság előrejelzése szerint a GDP az egész Uniót tekintve 2020-ban 6 százalékkal csökkent, amely jobb eredmény a tavaly őszi várakozásnál (-7,4 százalék), mint ahogy az euróövezet 6,5 százalékos zsugorodása is (szemben a -7,8 százalékos őszi prognózissal). A Bizottság arra számít, hogy a gazdasági fellendülés üteme mind az EU 27 tagállamában (4,8 százalék, legkevesbé Finnországé 2,7 százalékkal, legjelentősebben pedig Romániáé 7,4 százalékkal), mind az euróövezetben (4,8 százalék) be fog indulni

2021-ben, ami bár jelentősen elmaradna a tavaly tavaszi előrejelzés optimista forgatókönyvétől (6,1-6,3 százalék), de erősebb fellendülést jelentene a 2020 őszen (3,3-4,2 százalék) és a 2021 tavaszán (4,2-4,3 százalék) vártnál. A keresletbővülés és a korlátozott kapacitások a kínálati oldalon, az energia- és nyersanyagárak emelkedése, valamint az esetleges anyagihiány ugyanakkor felfelé fogják nyomni a harmonizált fogyasztói árindex (HICP) alapján mért inflációt, amely a 2020. évi 0,7 százalékról 2021-ben 2,2 százalékra emelkedhet, majd 2022-ben 1,6 százalékra mérséklődhet.

A Bizottság előző két jelentése egyaránt kiemelte, hogy számos bizonytalansági faktor is van: az új vírusvariánsokkal szembeni immunizáció foka és az átoltottság mértéke; az Unió mennyit tud profitálni a kedvezőbb külső (globális) környezetből; folytatódnak-e a megfelelő szakpolitikai támogatások; milyen válaszokat adnak a vállalkozások és a háztartások a megváltozott gazdasági környezetre; a lezárások alatt a magas jövedelmű háztartásoknál felhalmozódott megtakarítások milyen mértékben lesznek majd képesek felpörgetni a keresletet; valamint milyen hosszú távú gazdasági hatásai, hegei (long-term scares) maradnak az elmúlt másfél év folyamatainak.

2. tábla: Gazdasági kilátásokkal kapcsolatos bizonytalansági tényezők

Negatív tényezők	Pozitív tényezők
járvány újbóli terjedése, új vírusvariánsok elleni gyengébb immunitás	járvány további lassulása, vírusvariánsokkal szembeni erős immunitás
oltási programok lassulása	oltási programok gyorsulása
háztartások várható fogyasztásának felülbecslése	háztartások várható kiadási hajlandóságának alulbecslése
kormányzati támogatások idő előtti visszavonása, mérséklése	kormányzati és uniós támogatási programok folytatása
vállalati „szorongások” hatása a munkaerő-piacra és a pénzügyi szektorra	vártnál erőteljesebb globális gazdasági növekedés (kiemelten az USA-ban)

Forrás: Európai Bizottság 2021. tavaszi és nyári gazdasági előrejelzései

Az Európai Bizottság még 2021. tavaszi gazdasági előrejelzése³ szerint a tagállamok által hozott szakpolitikai intézkedések és az uniós szintű kezdeményezések együttesen segítettek enyhíteni a világjárvány munkaerőpiacokra gyakorolt hatását, ami ezzel együtt is jelentős volt. Az előrejelzés szerint az uniós munkanélküliségi ráta továbbra is emelkedni fog: a 2020. évi 7,1 százalékról idén 7,6 százalékra, 2022-ben viszont 7 százalékra mérséklődhet, míg az eurózóna ennél 0,7-0,8 százalékponttal teljesíthet rosszabbul. Hozzá kell ugyanakkor tenni, hogy a koronavírus-járványt megelőző évek pozitív trendjének köszönhetően még így is el fog maradni a munkanélküliségi ráta a 2012-2016 közötti 10,4 százalékos uniós átlagtól.

A Bizottság ugyancsak tavaszi prognózisa szerint a vállalkozásoknak és a

háztartásoknak nyújtott diszkrecionális állami támogatások alapvető szerepet játszottak a világjárvány gazdaságra gyakorolt hatásának enyhítésében, ugyanakkor jelentősen növelték a tagállamok adósságállományát 2020-ban: 0,5 százalékról 6,9 százalékra. Az összesített államháztartási hiány az EU-ban idén várhatóan eléri a GDP 7,5%-át, 2022-re azonban az előrejelzés szerint 3,7 százalékra csökkenhet.

Az OECD tavaly júniusban egy második járványhullám esetén 11,5 százalékos zsugorodást prognosztizált az eurózónára vonatkozóan, ami – még a harmadik hullám ellenére is – túlzottan pesszimista becslésnek minősült. Ezzel együtt is elmaradt az OECD-országok és a világgazdaság átlagától (-4,8, illetve -3,5 százalék), az utóbbi egyébként a legnagyobb visszaesést mutatja a II.

³

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_2351 (utolsó letöltés: 2021-07-12)

GHT 2021. július

világháború óta. A szervezet májusi előrejelzése⁴ viszont már a Bizottság prognózisával megegyező módon 4,3 százalékos GDP-növekedést jósol az eurózónának, elsősorban növekvő fogyasztással, jelentős költségvetési támogatásokkal és főként az USA irányából érkező erőteljes külső kereslettel számolva, mindazonáltal a munkanélküliségi ráta a 2020. évi 7,9 százalékról 2021-ben 8,2 százalékra emelkedhet, és csak ezt követően mérséklődhet újra. Az OECD szükségesnek tartja az állami beruházások fellendítését, a dekarbonizáció és a digitalizáció támogatását, egy új közös monetáris politika létrehozását és állandó közös fiskális eszközök alkalmazását.

A **Nemzetközi Valutaalap** (IMF) az eurózónában és az EU egészében 2021-ben egyaránt 4,4 százalékos növekedéssel számol, ami 0,8 százalékponttal alacsonyabb a tavalyi prognózisánál. A szervezet úgy véli, 2022-ben csökkenni fog a növekedés mértéke, 3,8-3,9 százalékra.⁵

A **Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt.** 2021. júliusi konjunktúra-jelentésének GDP-előrejelzése⁶ az idei évre az euróövezetnek 5 százalékos, az EU 27 tagállamának pedig 4,9 százalékos bővülést vár, amennyiben az év további részében a lazítások – minden súlyosabb következmény nélkül – megvalósulnak, és az új vírusmutációk nem kényszerítenek ki újabb megszorításokat.

3. tábla: Az EU 27 tagállamára és az eurózónára vonatkozó 2021-es GDP-előrejelzések

Előrejelző szervezet	EU 27	Eurózóna
Európai Bizottság	4,8%	4,5%
OECD	--	4,3%
IMF	4,4%	4,4%
Kopint-Tárki	4,9%	5%

⁴ https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-outlook/volume-2021/issue-1_edfbca02-en (utolsó letöltés: 2021.06.16.)

⁵ <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP>

RPCH@WEO/EURO/EU (utolsó letöltés: 2021.07.12.)

⁶ https://kopint-tarki.hu/wp-content/uploads/2021/07/2021_konjunkturajelentes_2.pdf (utolsó letöltés: 2021.06.16.)

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(július)	5,7%	5,8%	5,9%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(július)	65,9	65,6	65,1
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(július)	100,8	101,2	101,7
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(július)	113,2		114,4
USA	Munkanélküliségi ráta	(július)	5,4%	5,7%	5,9%
	CB fogyasztói bizalmi index	(július)	129,1	123,9	128,9
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(július)	63,4	63,1	62,1
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(július)	50,4	50,8	50,9

¹ <https://www.ifo.de/en/survey/ifo-business-climate-index>

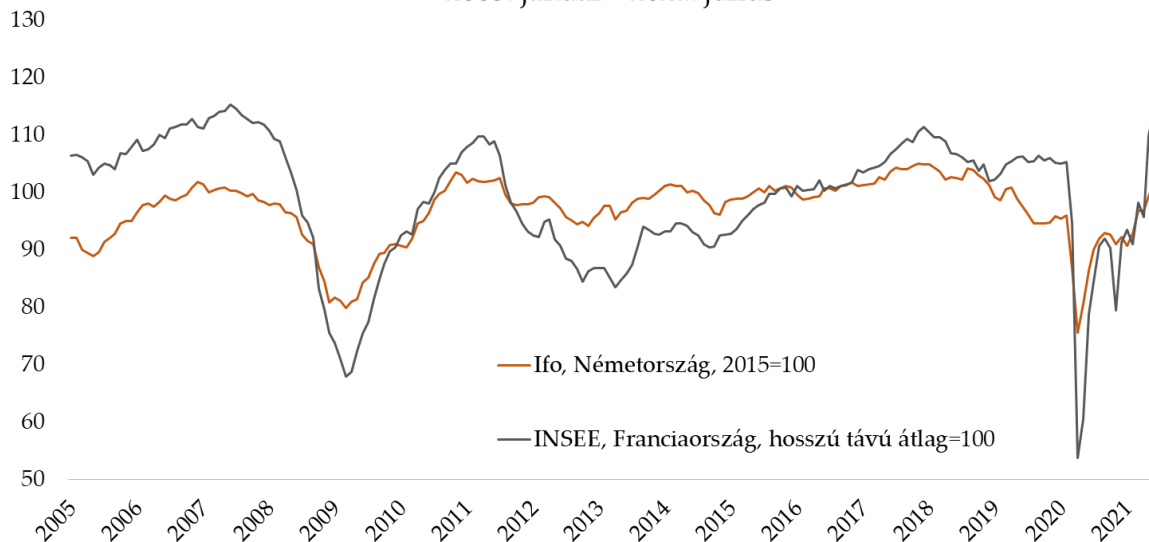
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

További adatok forrása: <https://www.bloomberg.com/markets/economic-calendar>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke csökkent júniushoz képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest nőtt. Németországban a munkanélküliségi ráta értéke javult. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index kis mértékben csökkent az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke nőtt az előző hónaphoz képest, és jobban teljesített a vártnál. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke szintén nőtt júniushoz viszonyítva. A munkanélküliségi ráta javult az előző hónaphoz képest. A kínai beszerzési index értéke csökkent az előző hónaphoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján, 2005. január - 2021. július

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Bacsák Dániel elemző, GVI

Tóth Katalin, elemző GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2021.július, Budapest,

2021-08-13